

هزارتوی خاطرات مردمان تبریز + تصاویر

نام تبریز گره خورده با تاریخ و تمدن، تنیده شده بر قامت اصالت و فرهنگ و سیراب شده از سرانگشتان هنرمند مردمانی است که از دیرباز تمام توان خود را به کار بسته و یادگارانی ارزشمند برای ما و آیندگان به جا گذاشته‌اند.

بازار جهانی تبریز و گردش میان هزاران خاطره

هزارتوی خاطرات مردمان تبریز + تصاویر

نام تبریز گره خورده با تاریخ و تمدن، تنیده شده بر قامت اصالت و فرهنگ و سیراب شده از سرانگشتان هنرمند مردمانی است که از دیرباز تمام توان خود را به کار بسته و یادگارانی ارزشمند برای ما و آیندگان به جا گذاشته‌اند. به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، یادگارانی از ساختمان‌ها، بناها، آداب و آیین‌هایی که در تمام این خاک پراکنده شده، نشانه ارزش و اهمیتی هستند که مردم منطقه برای رسوم و فرهنگ خود قائل شده‌اند. نام بسیاری از این یادگارها، آشنای تمام کسانی است که گوشه‌ای از فرهنگ ایران زمین را می‌شناسند و می‌دانند چه خاطراتی در پس دیوارهای کهن این ابنیه و مجموعه‌ها، خفته است که نمود یکی از این خاطرات، بازار تاریخ تبریز است. بازار بزرگ تبریز نیز با تیمچه‌ها، سراها و کاروانسراهای متعدد از اقتدار و رونق تجارت این شهر در گذشته‌های دور و نزدیک حکایت دارد. اغلب مورخان و جهانگردانی که از قرن چهارم هجری تا عهد قاجار از تبریز دیدن کرده‌اند، اسناد، مدارک مهم و با ارزشی را درباره بازار و تاثیر آن در وضعیت اقتصادی تبریز از خود به جا گذاشته‌اند، از جمله شخصیت‌هایی که در این رابطه نوشته‌هایی از خود به جا گذاشته‌اند می‌توان به مقدسی، یاقوت حموی، مارکوپولو، ابن بطوطه، حمدالله مستوفی، کلاویخو، جان کات رایت انگلیسی، شاردن و حملی کاربری اشاره کرد. مجموعه بازار تاریخی تبریز شامل زیر مجموعه‌های مختلف تجاری، مذهبی، فرهنگی، بهداشتی و سکونت برای تجار دیگر شهرها در خود بازار و خانه‌های تاجران مقیم در اطراف بازار بوده است، در چنین مجموعه‌ای جگونگی ارتباط عناصر مجموعه با یکدیگر حائز اهمیت است. ارتباطات در این سیستم به صورت شبکه‌ای پیچیده و ویژه از افراد و روابط فردی، گروهی و صنفی است و سال‌هاست موثر بودن و کارکرد خود را ثابت کرده و به الگویی برای نمونه‌های مشابه تبدیل شده است. مجموعه بازار تاریخی تبریز بخش عمده‌ای از تبریز قدیم و بخش موثری از تبریز کنونی را در برمی‌گیرد و شامل هسته اصلی بازار، امتداد بازار حرم‌خانه، مسجد کبود و بازارچه سرخاب است. تاثیرگذاری بازار تبریز در روزگار کهن به قدری بوده که دروازه‌های اصلی شهر و مبادی ورود و خروج کالاهای شهر در محدوده بازار قرار گرفته بود. امروز، هنوز بادی به جا مانده از چهار دروازه سرخاب، باغمیشه، خیابان و دروازه نویر که در آستانه بازار، روزگاری کاروان‌های در حرکت در جاده ابریشم را میزبانی می‌کرده و موجب رونق بازرگانی می‌شده، هست. اما بازار تبریز به عنوان بزرگ‌ترین سازه سیروشیده و مسقف جهان، از بخش‌ها و عناصر مختلفی تشکیل شده که با وجود تمام تفاوت‌های ماهوی خود، موجب استحکام هرچه بیشتر از مجموعه شده‌اند و در کنار هم توانسته‌اند استمرار عمر و اثربخشی بازار شوند. برخی عناصر تشکیل دهنده بازار تبریز عبارتند از راسته، ورودی‌های بازار، دالان، سرا (خان)، کاروانسرا، تیمچه، چهارسو (چهارسوق)، میدان، بازارچه، بقعه، مسجد، حمام، مدرسه، تکیه و حسینیه، زورخانه، یخچال، پل بازار و... نحوه نامگذاری عناصر بازار به گونه‌ای بوده که گاهی براساس حرفه بازرگانان و صنعتگران بازار، مانند دالان عباچی، گاهی به نام بانی و سازنده بازار یا راسته، مانند تیمچه حاج ابوالقاسم، گاهی با توجه به موقعیت و محل بازار، مانند مسجد جامع، گاهی برحسب وطن یا مذهب بازرگانان و پیشه‌وران، مانند سرای آلمانی‌ها و نیز گاهی با توجه به اندازه یا شکل خاص، مانند بازار اوچ تیمچه‌لر (سه تیمچه حاج شیخ) نامگذاری می‌شده است. در کل بازار تاریخی تبریز با دارا بودن بیش از 160 عنصر مختلف، دارای 26 سرا، 20 تیمچه، 30 راسته، دو چهار سوق، 21 دالان، دو بازار، یک میدان، هشت بازارچه، هشت دروازه، 27 مسجد، سه مقبره، شش مدرسه، یک زورخانه، دو کتابخانه، پنج حمام و یک یخچال نیز هست. بازار تاریخی تبریز عالی‌ترین و عملی‌ترین مرکز برای تجارت و کسب و کار بوده و هست و با توجه به شکل و سطح‌بندی‌های لایه لایه‌اش، بهترین مرکز برای تولید و توزیع محصولات و انجام معاملات بوده است. بازاریان و کسبه این مجموعه از دیرباز تاکنون علاوه بر رفتار اقتصادی، بسیاری از رفتارهای فرهنگی را از نسلی به نسلی و از قومی به قومی دیگر انتقال داده‌اند و سبب انتقال و اشاعه فرهنگی شده‌اند. نوروز امسال شاید فرصت خوبی باشد برای قدم زدن لایلای دیوارها و زیر سقف حفره حفره این هزارتوی عظیم که در خلوتی نخستین روزهای بهار، رنگ و بویی دیگر دارد و راحت‌تر و آرام‌تر می‌تواند روایتگر سال‌ها ایستادگی و ماندگاری شود. -----نگارنده: فرینوش اکبرزاده